

УДК 581.9(477)

НОВІ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ АСОЦІАЦІЇ *HERACLEETUM SIBIRICI* ТКАЧУК 1999 (КЛАС *GALIO-URTICETEA PASSARGE EX* КОРЕСЬКІЙ 1969) В БАСЕЙНІ ВЕРХНЬОЇ ТЕЧІЇ ДНІСТРА

В. Ткачик

Інститут екології Карпат НАН України
вул. Козельницька, 4, м. Львів, 79026, Україна
E-mail: vasytk@hotmail.com

Наведено нові дані про асоціацію *Heracleetum sibirici* Tkachuk 1999 (клас *Galio-Urticetea Passarge ex* Корескї 1969). Схарактеризовано її угруповання з 15 місцезнаходжень. Зроблено узагальнення щодо симморфологічної структури, умов формування, флоронаселення та характеру поширення в басейні верхньої течії Дністра. Зафіксовано фітоценотичну агресивність *Heracleum sibiricum*.

Ключові слова: угруповання, асоціація, місцезнаходження, умови, флоронаселення.

Згідно з положеннями “Кодексу фітосоціологічної номенклатури” [7] асоціацію вважають синтаксономізованою, якщо їй присвоєна назва із зазначенням автора і наведений бодай один фітосоціологічний опис. Описаною її вважають лише після того, як вона стане відомою не менше, ніж з десяти місцезнаходжень. Під час вивчення рослинності заповідника “Розточчя” [4] ми синтаксономізували низку асоціацій за одним або декількома описами. Така практика зумовлена тим, що досліджена територія дуже мала (2084 га) і має вузьку локалізацію. Вона розташована біля смт. Івано-Франкове та декількох навколишніх сіл: Верещиця, Лелехівка, Верхрутка, Ставки (Яворівський р-н, Львівська обл.).

Однією з асоціацій, синтаксономізованих за одним описом, є асоціація *Heracleetum sibirici* Tkachuk 1999. Належить вона до класу *Galio-Urticetea Passarge ex* Корескї 1969, порядку *Lamio-Chenopodietalia boni-henrici* Корескї 1969, об’єднання *Aegopodion podagrariae* Tüxen 1967. Її характерний вид *Heracleum sibiricum*¹ (дом.).

Під час вивчення рослинності басейну верхньої течії Дністра угруповання асоціації *Heracleetum sibirici* Tkachuk 1999 ми описали в багатьох інших місцях. У десяти із них, де угруповання поширені на ділянках площею 0,1 га і більше, виконано по п’ять і більше описів. У менших угрупованнях зроблено по одному–чотири описи.

Описи та їхній аналіз виконані з дотриманням фітосоціологічних методик [6].

Нижче наведено дані про цю асоціацію у нових місцезнаходженнях.

Місцезнаходження 1. Львівська обл., Яворівський р-н, с. Домажир, біля подвір’я школи.

Угруповання сформоване на смітнику, в евтрофних мезофільних умовах. Площа угруповання 0,5 га.

У головній синузії домінує зімкненість якого 80–95%. Домінантом другорядної синузії є *Glechoma hederacea*. Проекційне вкриття ґрунту цим видом змінюється від 3 до 40%. Створене ним загальне проекційне вкриття ґрунту 20%.

Флоронаселення бідне. Представлене 11 видами (табл. 1, к 1²). Більшість із них трапляються зрідка і дуже зрідка. Крім наведених домінантів, високу постійність мають

© Ткачик В., 2004

¹ Назви видів наведені за «Определителем высших растений Украины» [3].

² № місцезнаходження асоціації у таблиці.

Флоронаселення великих угруповань асоціації *Heracleetum sibirici* Tkachyk 1999
об'єднання *Aegopodium podagrariae* Tüxen 1967 порядку *Lamio-Chenopodietalia*
boni-henrici Kopeský 1969, класу *Galio-Urticetea* Passarge ex Kopeský 1969,
поширених у басейні верхньої течії Дністра

Вид	Місцезнаходження асоціації ¹									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Характерний вид асоціації ²										
<i>Heracleum sibiricum</i>	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅	V ₅
Характерні та діагностичні види об'єднання ³										
<i>Alopecurus pratensis</i>	–	–	–	–	–	–	I ₁	–	–	–
<i>Aegopodium podagraria</i>	–	–	III ₁	–	–	–	–	IV ₂	–	–
<i>Alopecurus pratensis</i>	–	–	–	–	–	–	I ₁	–	–	–
<i>Anthriscus sylvestris</i>	–	–	–	–	–	–	–	I ₀	–	–
<i>Arrhenatherum elatius</i>	I ₁	–	–	–	–	–	–	–	–	II ₂
<i>Artemisia vulgaris</i>	II ₀	I ₀	–	I ₀	I ₀	–	–	III ₀	–	–
<i>Dactylis glomerata</i>	–	–	I ₀	II ₀	–	–	I ₀	–	–	–
<i>Galeopsis trifida</i>	–	II ₀	–	–	–	II ₀	–	–	–	I ₀
<i>Glechoma hederacea</i>	V ₃	II ₁	V ₁	V ₂	V ₅	V ₂	–	II ₀	V ₂	V ₂
<i>Poa trivialis</i>	I ₂	I ₃	III ₂	III ₁	II ₂	IV ₃	IV ₃	IV ₁	II ₀	–
<i>Ranunculus repens</i>	I ₁	I ₀	I ₀	III ₁	I ₁	II ₀	–	II ₀	–	I ₀
<i>Rubus caesius</i>	–	–	–	I ₀	–	–	II ₁	–	–	–
<i>Taraxacum officinale</i>	–	I ₀	II ₀	IV ₀	IV ₀	III ₁	–	I ₀	–	I ₁
<i>Urtica dioica</i>	V ₂	V ₁	V ₁	V ₀	III ₁	II ₀	I ₀	V ₂	IV ₁	I ₂
Характерні та діагностичні види порядку										
<i>Impatiens parviflora</i>	I ₀	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Galium aparine</i>	–	I ₀	I ₁	–	I ₀	–	III ₀	–	–	–
<i>Torilis japonica</i>	–	–	–	I ₀	–	I ₀	–	–	I ₀	–
<i>Veronica chamaedrys</i>	I ₁	–	–	–	–	–	–	I ₀	–	I ₀
<i>Arctium lappa</i>	–	–	–	I ₀	–	–	–	–	–	–
<i>Arctium minus</i>	–	–	–	I ₁	–	–	–	I ₀	–	–
<i>Arctium tomentosum</i>	II ₀	–	II ₀	III ₁	–	I ₀	–	II ₀	–	–
<i>Ballota nigra</i>	I ₀	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cirsium arvense</i>	I ₀	–	II ₀	I ₁	–	–	III ₀	II ₀	–	–
<i>Geum urbanum</i>	IV ₀	–	II ₀	–	–	–	–	–	–	–
Характерні та діагностичні види класу										
<i>Calystegia sepium</i>	–	–	I ₀	–	–	–	IV ₀	–	–	–
<i>Stellaria nemorum</i>	–	–	–	I ₀	–	–	–	–	–	–
Інші види										
<i>Achillea millefolium</i>	–	–	–	I ₀	–	III ₀	–	–	–	I ₁
<i>Alchemilla sp.</i>	I ₁	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Armoracia rusticana</i>	–	–	I ₁	–	–	–	–	II ₀	–	–
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	–	–	–	–	–	–	–	II ₀	–	–
<i>Carex acutiformis</i>	–	–	–	–	–	–	–	I ₂	–	–

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Carex hirta</i>	–	–	–	–	–	–	–	I ₁	–	–
<i>Chenopodium album</i>	–	–	I ₀	–	–	I ₀	–	–	–	–
<i>Cirsium personata</i>	–	–	I ₀	I ₀	I ₀	–	–	–	–	–
<i>Convolvulus arvensis</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	II ₀
<i>Deschampsia cespitosa</i>	–	–	–	I ₀	–	–	–	–	–	–
<i>Elytrigia repens</i>	I ₁	–	II ₀	–	I ₀	I ₀	IV ₂	III ₂	–	II ₂
<i>Equisetum arvense</i>	–	–	–	–	–	III ₁	–	–	IV ₁	–
<i>Fallopia convolvulus</i>	–	–	I ₀	–	–	–	–	–	I ₀	–
<i>Festuca pratensis</i>	I ₄	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Galinsoga ciliata</i>	–	–	–	–	–	–	–	I ₀	–	–
<i>Holcus lanatus</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀	–
<i>Lysimachia nummularia</i>	–	–	–	–	–	III ₁	–	–	I ₀	I ₀
<i>Mentha arvensis</i>	–	–	–	II ₀	–	II ₀	III ₁	–	–	–
<i>Mentha longifolia</i>	–	–	–	–	–	–	I ₀	III ₀	–	–
<i>Myosotis palustris</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀
<i>Myosoton aquaticum</i>	I ₀	I ₀	–	II ₀	I ₀	–	I ₀	–	–	–
<i>Plantago lanceolata</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀
<i>Plantago major</i>	–	–	–	II ₀	–	II ₀	–	–	–	–
<i>Polygonum hydropiper</i>	–	–	–	–	–	–	–	I ₀	–	–
<i>Polygonum persicaria</i>	–	–	–	–	–	–	–	II ₁	–	–
<i>Potentilla anserina</i>	–	–	–	III ₀	–	I ₀	–	II ₀	–	I ₀
<i>Potentilla reptans</i>	–	–	–	–	–	II ₀	–	II ₀	–	–
<i>Prunella vulgaris</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Rorippa sylvestris</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀	–
<i>Rumex acetosa</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀
<i>Rumex confertus</i>	–	–	–	III ₀	–	–	–	–	–	–
<i>Rumex conglomeratus</i>	–	–	–	–	–	–	II ₀	–	–	–
<i>Rumex sanguineus</i>	–	–	–	–	–	–	–	III ₀	I ₀	I ₀
<i>Sambucus ebulus</i>	I ₀	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Sambucus nigra</i>	II ₂	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Saponaria officinalis</i>	–	–	–	–	–	–	II ₀	–	–	–
<i>Stachys palustris</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀
<i>Stellaria media</i>	–	I ₁	–	–	–	–	–	I ₀	–	–
<i>Stenactis annua</i>	–	–	–	–	–	–	I ₀	–	–	–
<i>Symphytum officinale</i>	–	I ₁	I ₀	–	I ₀	II ₀	–	–	–	I ₀
<i>Tanacetum vulgare</i>	–	–	–	–	–	–	–	II ₀	–	–
<i>Verbascum lychnitis</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀
<i>Veronica filiformis</i>	–	–	–	I ₀	–	I ₂	–	III ₀	V ₁	IV ₂
Кількість опусів	7	5	10	7	10	7	5	7	5	5
Кількість видів в описах	11	12	19	24	12	20	18	26	13	21
Середній показник кількості видів в одному описі	5,3	4,8	6,5	9	4,4	6,1	9,2	9,6	6,2	7,2

Примітка. ¹ Місцезнаходження асоціацій. 1 – Львівська обл.: Яворівський р-н, с. Домажир; 2 – Яворівський р-н, с. Жорницька; 3 – Пустомитівський р-н, с. Липники; 4 – Жидачівський р-н, с. Бережниця; 5 – Івано-Франківська обл.: Рогатинський р-н, с. Підгороддя; 6 – смт. Рожнятів; 7 – Львівська обл., Стрийський р-н, с. Миртюки; 8 – м. Сколе; 9 – Старосамбірський р-н, околиці с. Ясениця-Замкова; 10 – Турківський р-н, с. Розлуч.

² Класи постійності видів розраховані за шкалою Браун-Бланке [5], а проєкційне вкриття ґрунту наведено за асиметричною, нерівнодистанційною шкалою Б.М. Міркіна [1,2] з доповненням її показником 0 – проєкційне вкриття ґрунту до 1%.

³ Характерні та діагностичні види синтаксонів вищих порядків наведено за J. Mogaves та ін. [8].

Urtica dioica (V₂), *Geum urbanum* (IV₀). Один вид – *Poa trivialis* – належить до класу середньої постійності.

Описав В.П. Ткачик 6 серпня 2001 р.

Місцезнаходження 2. Львівська обл., Яворівський р-н, с. Жорниська, південна околиця, ~500 м від краю села.

Угруповання сформоване на перелогах в мезоевтрофних мезофільних умовах. Площа угруповання близько 0,1 га.

Зіткненість *Heracleum sibirica* 90–100%. У другорядній синузії на окремих ділянках домінує *Poa trivialis*. Найбільше створюване ним проекційне вкриття. Проекційне вкриття ґрунту 40%.

Флоронаселення представлене 12 видами (див. табл. 1, к. 2). До класів високої і середньої постійності, крім зазначених видів, належить *Urtica dioica* (V₁).

Описав В. П. Ткачик, 6 серпня 2001 р.

Місцезнаходження 3. Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Липники, південний край села (біля роз'їзду м. Миколаїв – с. Загір'я), подвір'я занедбаної ферми.

Угруповання фрагментоване. Загальна його площа близько 0,25 га. Сформоване на вогких, угноєних, засмічених ґрунтах.

Зіткненість *Heracleum sibirica* 90–100%. У другорядних синузіїх домінують *Glechoma hederacea*, *Poa trivialis*, *Urtica dioica*.

Флоронаселення представлене 19 видами (див. табл. 1, к. 3). Крім едифікатора, високу постійність мають *Glechoma hederacea* (V₁) і *Urtica dioica* (V₁), а середню – *Poa trivialis* (III₂) і *Aegopodium podagraria* (III₁).

Описав В. П. Ткачик 6 липня 2001 р.

Місцезнаходження 4. Львівська обл., Жидачівський р-н, с. Бережниця, південно-східний край села, неподалік ферми. Площа угруповання 0,25 га.

Угруповання сформоване на вогких перелогах у мезоевтрофних умовах, фрагментоване.

Зіткненість *Heracleum sibirica* 90–95%. Домінантів у другорядній синузії нема.

Флоронаселення порівняно з іншими описаними угрупованнями характеризують як одне з найбагатших. Представлене воно 24 видами (див. табл. 1, к. 4). Крім едифікатора, високу і середню постійність мають *Glechoma hederacea* (V₂), *Urtica dioica* (V₀), *Taraxacum officinale* IV₀, *Poa trivialis* (III₁), *Arctium tomentosum* (III₁), *Ranunculus repens* (III₁), *Potentilla anserina* (III₁), *Rumex confertus* (III₁).

Описав В. П. Ткачик 1 вересня 2001 р.

Місцезнаходження 5. Івано-Франківська обл., Рогатинський р-н, с. Підгороддя, південний край села, подвір'я ферми.

Місцезнаходження представлене низкою угруповань, площа найбільшого з яких 0,1 га. Загальна площа угруповань понад 1 га.

Сформоване на вогких, добре вгноєних, засмічених ґрунтах.

Зіткненість *Heracleum sibirica* 90–100%. У другорядних синузіїх найчастіше домінує *Glechoma hederacea*. На окремих ділянках створюване нею проекційне вкриття ґрунту сягає 70–9%. Зрідка домінантами або ж співдомінантами другорядних синузії є *Poa trivialis* і *Urtica dioica*.

Флоронаселення бідне. Представлене 12 видами (див. табл. 1, к. 5). Крім едифікатора, висока і середня постійність властива *Glechoma hederacea* (V₅), *Taraxacum officinale* (IV₀), *Urtica dioica* (III₁).

Описав В. П. Ткачик 3 червня 2001 р.

Місцезнаходження 6. Івано-Франківська обл., смт. Рожнятів, північна околиця, біля роз'їзду смт. Рожнятів – с. Сваричів.

Угруповання сформоване у мезотрофних умовах, на вогких, засмічених придорожних насипах. Площа угруповання 0,1 га.

Зімкненість *Heracleum sibirica* 90–95%. У другорядній синузії на різних ділянках домінують *Poa trivialis* або *Glechoma hederacea*. Створюване ними проекційне вкриття ґрунту становить (20) 40–80%.

Флоронаселення представлене 20 видами (див. табл. 1, к. 6). Крім едифікатора, високу і середню постійність мають шість видів: *Glechoma hederacea* (V₂), *Poa trivialis* (IV₃), *Equisetum arvense* (III₁), *Lysimachia nummularia* (III₁), *Taraxacum officinale* (III₁), *Achillea millefolium* (III₀).

Описав В. П. Ткачик 2 вересня 2001 р.

Місцезнаходження 7. Львівська обл., Стрийський р-н, с. Миртюки, північно-східна околиця, берег р. Стрий (500 м від моста, вище за течією).

Угруповання сформоване на вогких алювіальних ґрунтах заплави р. Стрий, на місці вирубаного вербняка. Площа угруповання 0,3 га.

Зімкненість *Heracleum sibirica* 80–100%. У другорядній синузії на окремих ділянках домінує *Poa trivialis* з проекційним вкриттям ґрунту 30%.

Флоронаселення представлене 18 видами (див. табл. к. 1, к. 7). Крім едифікатора, високу і середню постійність мають *Poa trivialis* (IV₃), *Elytrigia repens* (IV₂), *Calystegia sepium* (IV₀), *Mentha arvensis* (III₁), *Cirsium arvense* (III₀) та *Galium aparine* (III₀).

Описав В. П. Ткачик 29 червня 2002 р.

Місцезнаходження 8. Львівська обл., м. Сколе, південно-східний край міста, берег р. Опір.

Угруповання сформоване на засмічених ділянках берегових схилів р. Опір. Ґрунт глинистий, вогкий до сирого. Площа угруповання 0,2 га.

Зімкненість *Heracleum sibirica* 85–95%. Другорядна синузія без вираженого домінанта.

Флоронаселення одне з найбагатших з-поміж угруповань, поширених у басейні верхньої течії Дністра. Представлене 25 видами. Крім едифікатора, високу постійність мають *Urtica dioica* (V₂), *Aegopodium podagraria* (IV₂) та *Poa trivialis* (IV₁). Ще п'ять видів належать до класу середньої постійності (див. табл. 1, к. 8).

Описав В. П. Ткачик 23 серпня 2002 р.

Місцезнаходження 9. Львівська обл., Старосамбірський р-н, окол. с. Ясениця-Замкова, південний край села.

Угруповання сформоване на засміченій ділянці дуже стрімкого схилу між шосейною дорогою Львів–Турка і руслом р. Ясениця. Ґрунт мілкий, глинистий, вогкий. Площа угруповання 0,15 га.

Зімкненість *Heracleum sibirica* 80–100%. Другорядна синузія без вираженого домінанта.

Флоронаселення угруповання представлене 13 видами. Крім едифікатора, високу постійність мають *Glechoma hederacea* (V₂), *Veronica filiformis* (V₁), *Urtica dioica* (IV₁) та *Equisetum arvense* (IV₁). Інші види трапляються зрідка і дуже зрідка (див. табл. 1, к. 9).

Описав В. П. Ткачик 3 серпня 2001 р.

Місцезнаходження 10. Львівська обл., Турківський р-н, с. Розлуч, північна околиця. Асоціація представлена низкою угруповань, які сформувалися у долині р. Ясениця та біля залізниці.

Угрупування, описане нижче, сформувалося на засмічених ділянках стрімких між-терасових схилів заплави р. Ясениця в мезотрофних мезофільних умовах.

Зімкненість *Heracleum sibirica* 85–95%. У другорядній синузії на окремих ділянках домінує *Glechoma hederacea*.

Флоронаселення представлено 21 видом (див. табл. 1, к. 10). Крім едификатора, високу постійність мають *Glechoma hederacea* (V₂), *Veronica filiformis* (IV₂)

Описав В. П. Ткачик 2 серпня 2001 р.

Місцезнаходження 11. Івано-Франківська обл., Тисменицький р-н, с. Побережжя, східний край, біля роз'їзду с. Стриганці – с. Ганнусівка, територія парникового господарства.

Угрупування сформоване на перелогах, у вогких евтрофних умовах. Його площа 500 м².

Зімкненість *Heracleum sibirica* 70–85%. У другорядній синузії на окремих ділянках домінує *Elytrigia repens*. Флоронаселення дуже бідне, представлено вісьмома видами (табл. 2, к. 1–3).

Описав В. П. Ткачик 17 липня 2001 р.

Таблиця 2

Флоронаселення малих угруповань асоціації *Heracleetum sibirici* Tkachuk 1999, об'єднання *Aegopodium podagrariae* Tüxen 1967 порядку *Lamio-Chenopodietalia boni-henrici* Kopeský 1969 класу *Galio-Urticetea* Passarge ex Kopeský 1969, поширених в басейні верхньої течії Дністра

Вид	Місцезнаходження асоціації ¹															Клас постійності, проекційне вкриття										
	11					12					13						14					15				
	Номер опису																									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17										
Характерний вид асоціації																										
<i>Heracleum sibiricum</i>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	V ₅										
Характерні та діагностичні види об'єднання																										
<i>Aegopodium podagraria</i>	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–	2	1	0	–	–	II ₁										
<i>Anthriscus sylvestris</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	0	0	I ₀										
<i>Arrhenatherum elatius</i>	–	–	–	2	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₃										
<i>Artemisia vulgaris</i>	–	–	–	0	0	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀										
<i>Dactylis glomerata</i>	–	–	–	0	1	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀										
<i>Galeopsis trifida</i>	–	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀										
<i>Glechoma hederacea</i>	0	.	0	–	0	–	–	–	2	1	1	–	–	–	–	III ₁										
<i>Poa trivialis</i>	–	–	–	1	0	–	2	4	1	2	–	–	–	–	–	II ₂										
<i>Ranunculus repens</i>	–	–	–	–	0	0	0	0	–	–	0	–	–	–	0	II ₀										
<i>Taraxacum officinale</i>	–	–	0	0	0	.	0	0	–	–	0	–	–	–	–	II ₀										
<i>Urtica dioica</i>	–	–	–	2	1	4	1	1	1	1	1	0	–	–	–	III ₁										
Характерні та діагностичні види порядку																										
<i>Cirsium arvense</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	I ₀										
<i>Galium aparine</i>	–	–	–	0	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀										
<i>Impatiens parviflora</i>	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I										
<i>Torilis japonica</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–	–	I ₀										
<i>Veronica chamaedrys</i>	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	II ₁										
Характерні та діагностичні види класу																										
<i>Calystegia sepium</i>	–	0	0	–	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀										
Інші види																										
<i>Arctium lappa</i>	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	I ₀										

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
<i>Arctium tomentosum</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Barkhausia setosa</i>	-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Chenopodium album</i>	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Elytrigia repens</i>	4	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	II ₂
<i>Equisetum arvense</i>	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	1	1	-	II ₀
<i>Galium album</i>	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Heracleum sphondylium</i>	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Lamium album</i>	-	-	-	0	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Leucanthemum vulgare</i>	-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Lysimachia nummularia</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	I
<i>Malva sylvestris</i>	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Mentha longifolia</i>	-	-	-	-	-	-	0	0	0	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Myosoton aquaticum</i>	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Polygonum persicaria</i>	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Potentilla anserina</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Potentilla reptans</i>	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Ranunculus acris</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-	I ₀
<i>Scirpus sylvaticus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	I ₀
<i>Stenactis annua</i>	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀
<i>Veronica filiformis</i>	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₂
<i>Vicia sepium</i>	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I ₀

Примітка. ¹ Місцезнаходження асоціації. 11 – Івано-Франківська обл.: Тисменицький р-н, с. Побережжя; Львівська обл.: 12 – Миколаївський р-н, смт. Новий Роздол; Яворівський р-н, с. Страдч, 14 – Старосамбірський р-н, с. Стрілки; 15 – Турківський р-н, с. Явора. Інші позначення ті ж, що у табл. 1.

Місцезнаходження 12. Львівська обл., Миколаївський р-н, смт. Роздол, північно-східний край, правий берг р. Колоднича, неподалік роз'їзду Новий Роздол–Діброва.

Угруповання сформоване на окраїні лісу, на вогких перелогах, у мезоевтрофних умовах. Його площа близько 200 м². На описаних ділянках зімкненість *Heracleum sibirica* 70–90%. На одній з ділянок у другорядній синузії домінує *Urtica dioica*. Флоронаселення представлено 25 видами (див. табл. 2, к. 4–6).

Описав В. П. Ткачик 6 липня 2001 р.

Місцезнаходження 13. Львівська обл., Яворівський р-н, с. Страдч, північно-західний край, берег ставу неподалік роз'їзду смт. Івано-Франкове–Страдч.

Асоціація представлена низкою угруповань, які сформувалися на насипній дамбі вздовж східного берега ставу в мезофільних мезоевтрофних умовах. Їхня загальна площа близько 600 м². Зімкненість *Heracleum sibirica* 95–100%. У другорядних синузіїх домінантів нема.

Флоронаселення представлено 14 видами (див. табл. 1, к. 7–10).

Описав В. П. Ткачик 6 серпня 2001 р.

Місцезнаходження 14. Львівська обл., Старосамбірський р-н, с. Стрілки, південно-західний край, 100 м нижче залізничного мосту через р. Дністер, між залізницею і рікою.

Угруповання сформоване на слабоспадистих схилах яру, який простягається від залізниці до ріки у гігро-мезофільних мезотрофних умовах. Ґрунт щербенистий. Його площа 300 м².

На описаних ділянках зімкненість *Heracleum sibirica* 70–90%. У другорядних синузіїх домінантів нема. Флоронаселення представлено 17 видами (див. табл. 2, к. 11–13).

Описав В. П. Ткачик 3 серпня 2001 р.

Місцезнаходження 15. Львівська обл., Турківський р-н, с. Явора, південно-західна околиця, обабіч дороги Самбір–Турка, біля промислової зони.

Угрупування сформоване на придорожних насипах у мезофільних мезотрофних умовах.

Його площа 80 м².

Зізнєність *Heracleum sibiricum* 100%. У частині угрупування у другорядній синузії домінує *Veronica filiformis*.

Флоронаселення представлено 11 видами (див. табл. 2, к. 14–15).

Описав В. П. Ткачик 2 серпня 2001 р.

Велике угрупування, яке ми не вивчили, виявлене на південно-східному краю с. Солонське Дрогобицького р-ну Львівської обл.

Між селами Жорновиська–Страдч ми описали двоярусне угрупування, зізнєність *Heracleum sibiricum* у якому змінюється від 20 до 85%. Другий ярус сформований *Urtica dioica*, з такою ж зміною проекційного вкриття ґрунту.

У с. Домажир біля типового угрупування асоціації *Heracleetum sibirici* ми описали угрупування, другий ярус якого сформований *Festuca pratensis*. На околиці смт. Славське описане угрупування, другий ярус якого сформований *Petasites hibrius*.

Такі перехідні угрупування ми визначаємо як потенційні угрупування асоціації *Heracleetum sibirici*.

Отже, угрупування асоціації *Heracleetum sibirici* є одно-, дво- або триярусними. Їхня головна синузія сформована *Heracleum sibiricum*, зізнєність особин якого завжди висока: 70–100%. Домінантами і компонентами другорядних синузій є переважно бур'яни та види з широкою амплітудою фітоценологічної приуроченості. Такі угрупування сформувалися у мезофільних, зрідка гігромезофільних, мезо- або евтрофних (від мезоевтрофних до мегатрофних) умовах, на смітниках, перелогах, насипах ґрунту та інших антропогенізованих ділянках. Постійними видами угрупувань цієї асоціації є діагностичні види синтаксонів вищих порядків, до яких вона належить: *Glechoma hederacea*, *Poa trivialis*, *Ranunculus repens*, *Taraxacum officinale*, *Urtica dioica* та ін. (див. табл. 1, 2). Загалом флоронаселення вивчених угрупувань представлено 79 видами, абсолютна більшість яких належать до класів низької постійності.

Поширення асоціації в басейні верхньої течії Дністра значне. Її угрупування описані в Розточчі (с. Домажир, околиці с. Жорниська, с. Страдч, с. Липники), Опіллі (смт Роздол, с. Бережниця, с. Підгороддя, с. Побережжя), Прикарпатті (околиці смт Рожнятів, околиці с. Миртюки), у Beskidaх (м. Сколе, с. Ясениця-Замкова, околиці с. Розлуч, с. Стрілки, околиці с. Явора).

Heracleum sibiricum має здатність заміщувати раніше сформовані як антропопохідні, так первинні угрупування.

1. Миркин Б. М., Розенберг Г. С. Толковий словарь современной фитоценологии. М., 1983. 136 с.
2. Миркин Б. М., Розенберг Г. С., Наумова Л. Г. Словарь понятий и терминов современной фитоценологии. М., 1989. 208 с.
3. Определитель высших растений Украины. Киев: Наук. думка, 1987. 548 с.
4. Ткачик В. Рослинність заповідника “Розточчя”: класифікація методом Браун-Бланке. Львів: НТШ, 1999. 198 с.
5. Braun-Blanquet J. La végétation alpine des Pyrénées orientales // Commun. Sigma. Vol. 98. Barcelona. 1948. 306 с.

6. *Dierschke T.* Pflanzensoziologie: Grundlagen und Methoden. Stuttgart: E. Ulmer, 1994. 683 s.
7. Kodeks Nomenklatury Fitosocjologicznej. Barkman J. J., Moravec J., Rauschert S. (Тлумаченіє К. Czyżewska, W. Matuszkiewicz). Kraków: W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, 1995 (Guidebook series N 16). 58 s.
8. *Moravec J., Belátová-Tuláčková E., Hadač S.* et al. Rostlinná společenstva České socialistické republiky a jejich ohrožení (první verze) // Severočeskou přírodou. Příloga 1983/1. Litoměřice, 1983. 110 s.

THE NEW LOCALITIES OF ASSOCIATION *HERACLEETUM SIBIRICI* TKACHYK 1999 (КЛАС *GALIO-URTICETEA* PASSARGE EX KOPECKÝ 1969) IN THE UPPER DNISTER BASIN

V. Tkachyk

*Institute of Ecology of the Carpathians National Academy of Sciences of Ukraine
Kozelnicka Str., 4, L'viv, 79026, Ukraine
E-mail: vasytlk@hotmail.com*

Presentation new datas about association *Heracleetum sibirici* Tkachyk 1999 (клас *Galio-Urticetea* Passarge ex Kopecký 1969). Generalisation about symmorfological structure, condition of mould, genres composition of association. Presentation localities in the Upper Dnister basin.

Key words: association, locality, genres composition.

Стаття надійшла до редколегії 23.04.2004

Прийнята до друку 11.05.2004